Elinvoimakeskus

Muistio
8.4.2026

Pieksämäen vesienhoitoryhmän kokous 1/2026

Aika

8.4.2026 klo 9–10.02

Paikka

Kanttila/ MS Teams

Läsnä

Pekka Häkkinen, Pieksämäen kaupunki
Hannu Järvinen, Naakkima-Naarajärven osakaskunta
Leena Pelkonen, Keski-Savon ympäristötoimi
Mika Markkanen, Pieksämäen kaupunki
Toni Paakkunainen, Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus
Lasse Hämäläinen, Itä-Suomen elinvoimakeskus
Heidi valta, Itä-Suomen elinvoimakeskus

Etänä

Henrik Roschier, MHY Etelä-Savo
Matti Laaksonen, Pieksämäen Vesi Oy
Ari Naukkarinen, Pieksänjärvi-Vangasjärvi osakaskunta
Liisa Muuri, Lupa- ja valvontavirasto
Tero Nieminen, Itä-Suomen elinvoimakeskus
Mari Oja, Itä-Suomen elinvoimakeskus

1 Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Kokouksen puheenjohtajana toimi Lasse Hämäläinen ja sihteerinä Heidi Valta

2 Edellisen kokouksen muistio

Lasse Hämäläinen kävi läpi edellisen kokouksen 7.10.2026 muistion. Muistio hyväksyttiin.

3 Vesienhoidon tilannekatsaus

Liisa Muuri kertoo vesienhoidon toiminnan käynnistymisestä uusissa organisaatioissa. Vesienhoidon suunnittelutehtävät sekä seuranta-, valvonta- ja lupa-asiat ovat Lupa- ja valvontavirastossa, kun taas vesienhoidon edistämistehtävät hoidetaan Itä-Suomen elinvoimakeskuksessa. Vesien tilan arviointi on pääosin valmis, mutta kuulemisen ajankohdasta ei ole vielä lopullista tietoa. Viimeistään kuulemisen alkaessa tiedote julkaistaan. Toimenpiteiden suunnittelu on käynnistynyt sektorikohtaisissa tiimeissä.

Sidosryhmäyhteistyötä tehdään sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla vesienhoidon yhteistyöryhmissä. Ryhmien nimeämisiä päivitetään uusien virastojen myötä, ja yhteistyöryhmät

osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun. Vesienhoitosuunnitelma- ja toimenpideohjelmaehdotusten valmistelu etenee, ja kuulemisen on tarkoitus alkaa alustavan aikataulun mukaan joulukuussa 2026.

Kunnostussektorin toimenpiteiden suunnittelun lähtökohtana kaudelle 2028–2033 on, että vesimuodostuma on huonossa tai hyvää huonommassa tilassa tai sille on tunnistettu heikentymisriski. Esimerkkeinä mainittiin mm. Pieksänjärvi, Heiniö, Syväsi, Surnuit, Tuomiojärvi ja Isojoen reitin useampi kohde. Tulevalla kaudella on mahdollista suunnitella toimenpiteenä myös valuma-aluesuunnitelma. Elinvoimakeskusten rahoituksen arvioidaan vähenevän aiempiin vuosiin verrattuna, jolloin vesienhoidon toimenpideohjelman merkitys rahoituksen kohdentumisessa kasvaa.

Kokouksessa todettiin, että vesitilannekatsauksen mukaan tulvahuippu on jo ohi ja vesipinnat ovat pääosin tavanomaista matalammalla. Huhtikuun vedenpinnan maksimi jäi useilla alueilla noin 15 cm aiempaa alemmaksi. Tämän arvioidaan vaikuttavan kesällä vesitilanteeseen ja vedenlaatuun.

4 Vesienhoidon edistäminen

Heidi Valta kertoo Itä-Suomen elinvoimakeskuksen tehtävistä vesienhoidon edistämisessä. Hankeavustukset jatkuvat ja niihin liittyvä neuvonta entiseen tapaan. Viestintää kehitetään Etelä Savon vesienhoitoverkoston uutiskirjeen osalta siten, että se laajenee koko Itä-Suomen elinvoimakeskuksen alueelle ensi syksynä. Käytäntöjä ja viestintää halutaan tasapuolistaa alueella. Verkostotyötä jatketaan ja kehitetään. Alueelliset yhteistyöryhmät jatkuvat. Etelä-Savon alueella edistämistyöstä on vastuussa pintavesien ja pohjavesien osalta Heidi Valta. Lasse Hämäläinen siirtyy ACWA-hankkeen aluekoordinaattoriksi.

Käydään läpi myös rahoitushakuja: kaupunkivesien, vesienhoidon ja Metka-luonnonhoidon avustus on pysynyt ennallaan. Kaupunkivesien avustus on parhaillaan haettavissa. Pohjavesien suojeluun haettava avustus on uudistumassa ja ensimmäinen hakukierros on ensi syksynä. Avustusta voi silloin hakea erilaisiin selvityksiin ja investointeihin. Pekka Häkkinen ottaa esille kaupungin pohjavesien suojelusuunnitelmahankkeet. Naarajärven pohjavesialueen suojelusuunnitelmahanke on päättynyt, mutta suunnitelman julkinen versio on vielä kesken ja sen loppuun saattamiseksi voisi olla tarvetta hakea avustusta syksyllä.

Heidi Valta kertoo myös maaseuturahaston avustuksista, joissa on myös hakujakso parhaillaan auki. EU:n maaseuturahastosta on mahdollista rahoittaa vesienhoitoa edistäviä investointeja, tiedonvälitystä sekä yhteistyöhankkeita. Vesistöjen tilaa parantaviin investointeihin voidaan myöntää tukea jopa 80 %, ja tiedonvälitys- ja yhteistyöhankkeisiin enintään 100 % julkista tukea. Hakijoina voivat toimia mm. paikalliset yhdistykset, osakaskunnat, ojitusyhteisöt ja kunnat, ja talkootyö voidaan hyväksyä osaksi omarahoitusta. Haut jatkuvat eri jaksoissa vuoteen 2027 asti ja hankkeiden toteutus vuoteen 2028 saakka. Essi Saariseen ja Mervi Ukkoseen (Itä-Suomen elinvoimakeskus) voi olla yhteydessä, jos tulee kysyttävää maaseuturahoitukseen liittyen.

5 Hankkeet

Lasse Hämäläinen käy läpi päättyneitä vesienhoito- ja pohjavesihankkeita. Molempien hoitokalastushankkeiden saalismäärä oli vähäinen: Kyyveden vähempiarvoisen kalan pyynti 2025 ja Heiniön hoitokalastus. Pieksämäen Naarajärven pohjavesialueen suojelusuunnitelmahanke on päättynyt, mutta Pekka Häkkinen mainitsi sen julkisen version olevan vielä kesken. Käynnissä on Pieksänjärven vesikasvien niittohanke ja Pieksämäen Hiidenlammen ja Tuopunkankaan pohjavesialueiden suojelusuunnitelma-hanke ovat käynnissä. Molemmat päättyvät tämän vuoden lopussa.

Mari Oja kertoo Helmi-elinympäristöohjelman lintuvesihankkeista. Aktiivisesti käynnissä olevia hankkeita ei ole Pieksämäellä muita kuin hoitokalastuksen jatkaminen Tuomiojärvellä loppukesän tai alkusyksyn aikana.

Toni Paakkunainen kertoo Kaakkois-Suomen elinvoimakeskuksen myöntävän harkinnanvaraisia avustuksia vesitaloushankkeisiin. Haku on avoinna jatkuvana. Hankkeiden tavoitteena on ollut löytää ratkaisu alkuperäisen käyttötarkoituksen menettäneiden vesistörakenteiden poistamiseen ja/tai korvaamiseen esim. pohjapatoratkaisulla, ehkäistä vesitaloudellisia riskejä ja haittoja sekä edistää vesistöjen monipuolista käyttöä. Avustuksen suuruus on pääsääntöisesti 50 %, mutta voi olla myös suurempi, mikäli hanke on vesien- ja merenhoitosuunnitelmien, tulvasuojelun, vaelluskalakantojen tai vesiluonnon monimuotoisuuden kannalta erittäin merkittävä hanke.

Kaakkois-Suomen avustama Vedenjakajan osakaskunnan Ruokojärven alivedenkorkeuden nostaminen pohjapadon avulla -hanke on luvituksen puolesta arvioitavana Lupa- ja valvontavirastossa. Päätös tulee todennäköisesti tänä vuonna.

Yleissuunnitelma Pieksänjärven säännöstelypadon korvaamisesta pohjapadolla on valmistunut 8/2023 ja aluehallintovirasto on myöntänyt luvan Pieksämäen kaupungille padon purkamiseen sekä pohjapadon rakentamiseen. Pekka Häkkkinen kertoo asian olevan lautakunnan käsittelyssä ja aletaan pyytämään tarjouksia. Kaakkois-Suomen Elinvoimakeskus avustaa näitä molempia hankkeita.

Lasse Hämäläinen kertoo muista vesistökunnostushankkeista. Pieksänjärven hapetus edelleen käynnissä osana Pieksämäen veden lupavelvotetta. Pieksänjärven hoitokalastusta on tehty viimeksi keväällä 2025 ja kalastusta edelleen jatketaan. Viime kevään saalis oli 18 900 kg. Pyhityn kuormitusselvityksessä selvitetään raportin toteutukseen rahoitusta.

Heidi Valta kertoo Metsäkeskuksen vesiensuojeluhankkeista. Luonnonhoidon asiantuntijana Eero Niemi vastaa jatkossa Etelä-Savon vesiensuojeluasioista. Niskakoskenjoen valuma-alueen vesiensuojeluhanke on valmistunut tammikuussa. Suunnittelussa on tällä hetkellä Naarajärven valuma-alueen eteläosan vesiensuojeluhanke ja Hirvijärven valuma-alueen vesiensuojeluhanke, joka on jo lähes valmis. Lietlahdenjoen vesiensuojeluhankkeen suunnittelua pyritään jatkamaan tänä vuonna. Pienenä haasteena siinä on ollut niukentuneet henkilöresurssit.

Heidi Valta käy läpi myös tulevat hankkeet, joita on Naakkima-Naarajärven osakaskunnan Heiniön valuma-alueen yleissuunnitelmahanke. Siihen haetaan rahoitusta maaseuturahoituksen kautta (JÄSMY) ja hakemus on laitettu sisään. Pieksänjärven-Vangasjärven osakaskunnan kuhan kasvututkimushanke käynnistyy tänä vuonna yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa. Tero Nieminen kertoo, että

hankkeessa selvitetään kuhan kasvunopeutta ja sukukypsyyttä ja tarvitseeko kantaa muokata alamittamuutoksilla.

6 Muut asiat

ACWA LIFE

Lasse Hämäläinen kertoo ACWA LIFE -hankkeesta. Mukana on 20 partneria, kun elinvoimakeskukset lasketaan mukaan. Projektipäällikkönä toimii Helena Puro Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskuksesta. Toimia tehdään eri puolilla Suomea. Itä-Suomen elinvoimakeskuksen toiminta-alueella on Virtasalmi-Joroisen demo-alue, jossa toimenpiteinä on esim. elinvoimakeskusvetoisen valuma-aluetalkkarimallin testaaminen, tehdään valuma aluekunnostuksen yleissuunnitelma sekä tarkempia suunnitelmia intensiivialueille. Alueelle suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia vesiensuojelurakenteita. Maatilamittakaavassa testataan hulevesien hallinnassa biohiilisuodatusta. Tarkempia suunnitelmia on esim. Virmasjoelle suunniteltu virtavesikunnostus, ravintoketjukunnostukset (hoitokalastus) 3–4 vuotisena hankkeena ja saaliin hyödyntämismahdollisuuksien/ kiertotalouden kehittäminen esim. Joroisselällä, Paljolla, Syvänsissä ja Valvatuksella sekä innovatiiviset järvikunnostusmenetelmät kuten alusveden suodatus Jäppilän Ahvenlammessa. Hankkeen aikana seurataan toimien vaikutusta kohdevesistöihin. Toimenpiteiden toteuttajina elinvoimakeskuksen lisäksi mm. Suomen metsäkeskus, John Nurmisen säätiö sekä Syke. Kaikkien toimenpiteiden toteuttaminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja paikallisten tavoittamista pidetään tärkeänä.

Hankkeessa järjestetään tilaisuuksia maanomistajille, paikallisille ja vapaa-ajan asukkaille. Viestintää toteutetaan valtakunnallisesti ja alueellisesti. Hankkeessa etsitään myös täydentävän rahoituksen lähteitä. Ympäristökioski-työkalua kokeillaan maatalouskohteissa. Joroisten yhteistyöryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran parin viikon päästä. Pekka Häkkinen ottaa esille voisiko lampikunnostuksia viedä eteenpäin hankkeen avulla. Voisiko eri menetelmiä kokeilla rehevöityneen, umpeenkasvaneen lammen kunnostukseen esim. jonkinlainen malliruoppaushanke. Lasse kertoo, ettei hankkeen rahat itsessään riitä, mutta ehkä valuma-aluetalkkarimallin avulla asiaa voisi edistää. Mari Oja kertoo, että lampikunnostuksista voisi kysyä apua Anni Pylvänäiseltä, joka toimii elinvoimakeskuksessa luonnonsuojeluasiantuntijana ja hoitaa puro- sekä lampikunnostuksia.

Kyyveden valuma-aluetalkkari

Heidi Valta käy läpi Kyyvesitalkkarin kuulumiset. Lietjärven peltojen ojitusyhtiön hanketta on edistetty myönteisessä hengessä. Yksityisen rahoituksen dokumenttejä on luonnosteltu ja asiaa siltä osin edistetty. Ojitusyhtiölle haetaan oma tili taloushallinnon järjestämiseksi. XAMKilta saadaan tukea hankkeen kilpailutukseen. Talkootyön mahdollisuuksia on selvitetty ja ehdotukset nähdään realistisena toteuttaa. Varmistetaan talkootyö vielä elinvoimakeskuksen Essi Saariselta. Hukonlammen ojitusyhteisön uudelleen herättäminen on kesken; tarvittavat dokumentit on saatu Lupa- ja valvontavirastosta Elina Häikiöltä. Tavoitteena padon korjaus. Työmaakyltit toteutettiin Kyyvesitalkkarin, Mainospuun ja Kyyveden osakunnan yhteistyönä. Harjukosken osalta Kyyveden osakunta jakaa siihen liittyvät dokumentit ja uuden prosessin käynnistäminen on ajankohtaista. Keväällä on ollut useita tapahtumia ja aktiivista viestintää. Vuonna 2025 Kyyvesitalkkariin oltiin useista osakaskunnista ja yhdistyksistä yhteydessä erityisesti rahoitusneuvonnan, hankkeiden edistämisen ja suunnittelun ja vesistökunnostuksiin liittyvän neuvonnan osalta.

7 Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään Kanttilassa Pieksämäellä tiistaina 7.10.2025 klo 9.00–11.00. Kokous järjestetään hybridikokouksena.

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.02.

Liitteet

Esityksen runko

Jakelu

Tilaisuuteen kutsutut, Etelä-Savon vesienhoidon nettisivut